

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

Cecilie Nilsen Rykhus

Bachelor

Den interetniske lekens betydning for barns språkutvikling

The importance of interethnic play in children's language development

BLU

2017

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket

JA NEI

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage

JA NEI

Innhold

NORSK SAMMENDRAG	4
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT)	5
FORORD	6
1. INNLEDNING	7
1.1 AVGRENSING OG PRESISERING AV PROBLEMSTILLINGEN	8
1.2 BEGREPSAVKLARING.....	9
1.3 OPPGAVENS DISPOSISJON	10
1.4 INTERVJUBARNEHAGER OG INFORMANTER.....	10
2. HOVEDDEL	12
2.1 TEORI.....	12
2.1.1 <i>Fenomenet lek</i>	12
2.1.2 <i>Fordeler og ulemper med ulike typer lek</i>	13
2.1.3 <i>Pedagogens rolle</i>	15
2.1.4 <i>Sosiokulturell læringsteori</i>	16
2.1.5 <i>Utvikling av interetniske vennskap</i>	17
2.2 METODOLOGI.....	18
2.2.1 <i>Valg av metode</i>	19
2.2.2 <i>Hermeneutikk og fenomenologi</i>	19
2.2.3 <i>Intervju</i>	20
2.2.4 <i>Metodekritikk</i>	20
2.3 ANALYSE OG DRØFTING AV FUNN	21
2.3.1 <i>Lekens betydning for språkutvikling</i>	21
2.3.2 <i>Interetnisk lek</i>	22
2.3.3 <i>Personalets rolle</i>	24

3. OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	26
4. LITTERATURLISTE.....	27
VEDLEGG NR. 1 – TRANSKRIBERING AV INTERVJU A	28
VEDLEGG NR. 2 – TRANSKRIBERING AV INTERVJU B	31

Norsk sammendrag

Tittel: Den interetniske lekens betydning for språkutviklingen i barnehagen	
Forfatter: Cecilie Nilsen Rykhus	
År: 2017	Sider: 33
Emneord: Språkutvikling, interetnisk lek	
Sammendrag: Hvordan kan barnehagen legge til rette for gode muligheter for språkutvikling for minoritetsspråklige barn i barnehagen? Jeg har i denne oppgaven valgt å fokusere på den interetniske leken fordi det er leken som opptar mesteparten av barnehagedagen, og min problemstilling har da vært "Hvordan kan barnehagen legge til rette for språkutvikling i interetnisk lek?". Gjennom intervjuer med pedagogiske ledere som har erfaringer fra dette feltet og drøfting av aktuell teori, har jeg kommet frem til at alt avhenger av de ansatte i barnehagen, og deres evne til å legge til rette, gripe inn og se hvert enkelt barns behov.	

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: The importance of interethnic play in children's language development	
Authors: Cecilie Nilsen Rykhus	
Year: 2017	Pages: 33
Keywords: Language development, interethnic play	
Summary: How can the kindergarten facilitate good opportunities for language development for minority language children? In this bachelor I have chosen to focus on interethnic play because it is the child's play that occupies most of the day in kindergarten, and my thesis has been "How can the kindergarten facilitate language development in interethnic play?". Through interviews with educational leaders who have experience from this field and by discussing current theory, I have come to the conclusion that everything depends on the staff in the kindergarten and their ability to facilitate, intervene and look at each and every child's needs.	

Forord

Denne bacheloroppgaven har vært mitt avsluttende arbeid etter tre år på barnehagelærerutdanningen. Jeg valgte et tema som jeg brenner for, og det har gitt meg en oppgave som har engasjert meg og resultater som har overrasket meg. Det har vært noen utrolig lærerike måneder, og jeg er utrolig takknemlig for alle innspill og all hjelp jeg har fått fra de rundt meg. Jeg vil først takke min veileder og min bi-veileder for nyttige tilbakemeldinger, gode innspill og mye konstruktiv kritikk, deres hjelp har vært helt uvurderlig! Så vil jeg rette en stor takk til de som stilte opp til intervju og delte deres erfaringer og refleksjoner med meg, og til slutt vil jeg takke min mann og mine tre barn for å ha holdt ut med meg mens jeg var fordypet i pc'n og fylte spisestuebordet med bøker og papirer. Deres støtte har betydd alt!

Hamar, 23. mai 2017

1. Innledning

Min interesse rundt temaet språkutvikling hos minoritetsspråklige barn ble vekket når jeg for noen år siden jobbet i en barnehage der det gikk noen barn som nylig hadde kommet fra Somalia. De kunne naturlig nok ikke norsk, men jeg ble forbløffet da jeg oppdaget at det ikke var noen tilrettelagt plan for disse barna og ingen refleksjoner hos de ansatte rundt språkutviklingen deres. Det virket som innstillingen til personalet var at "de lærer vel å snakke norsk etterhvert". Jeg hadde jo ingen utdanning og ikke noe kunnskap rundt temaet språkutvikling eller minoritetsspråklige barn på den tiden, men allikevel så tenkte jeg at det måtte da finnes et bedre tilbud til disse barna? Den nye rammenplanen for barnehagens innhold og oppgaver sier jo at "Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling". (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8). Og at de ansatte skal "følge med på barnas kommunikasjon og språk og fange opp og støtte barn som har ulike former for kommunikasjonsvansker, som er lite språklig aktive, eller som har sen språkutvikling". (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8.).

Mangelen på et felles språk til disse barna førte blant annet til at de ble holdt mye utenfor leken av de etnisk norske barna, og de endte som regel opp med å leke for seg selv. Jeg skjønnte jo etterhvert at denne barnehagen hadde vært et ekstremtilfelle, men jeg kan tenke meg at det sikkert er mange andre barn i andre barnehager som ikke får den språkoppfølgingen de har krav på.

Anne Høigård (2013) sier at språket er det som hjelper oss med å skape en identitet og tilhørighet, hjelper oss til å ta del i fellesskapet og det "er avgjørende for den intellektuelle, emosjonelle og sosiale utviklingen" (Høigård, 2013, s. 17). Hvis barnet ikke kan gjøre seg forstått, kan det heller ikke dele følelser, tanker og meninger, delta på en likeverdig måte i lek eller ta inn ny kunnskap på samme måte som resten av barnegruppa. Jeg har ved flere tilfeller selv sett hvordan manglende evne til å kunne gjøre seg forstått, enten på grunn av nasjonalitet eller sen språkutvikling, har en negativ påvirkning på barn i barnehagen. De blir gjerne holdt utenfor leken, holder seg mye for seg selv og får ikke de samme mulighetene til

å delta i de demokratiske prosessene som resten av barnegruppa. Slike vansker med majoritetsspråket skaper også problemer senere i utdanningsløpet. Hvis de ikke har en tilfredstillende forståelse av norskspråket, kan de få problemer med å henge med på progresjonen til sine klassekamerater og de fastsatte læringsmålene til skolen i de senere årene. Og når vi kan lese i Stortingsmelding nr. 23 at "fagfolk mener at minoritetsspråklige trenger 5-7 års erfaring med et undervisningsspråk for å ha samme nytten av undervisningen som de majoritetsspråklige" (2007-2008, s. 23), så understreker dette viktigheten med tidlig innsats i barnehagen for disse barna.

Med alt dette i tankene var det et lett valg for meg når jeg skulle velge tema til min bacheloroppgave, jeg valgte noe som tidligere har gjort et sterkt inntrykk på meg, og jeg ville finne ut hvordan jeg kan gi barna jeg etterhvert møter i mitt arbeid, det beste mulige språklige utgangspunktet for fremtidig utvikling, læring og sosialisering.

1.1 Avgrensning og presisering av problemstillingen

Når jeg skulle begynne å formulere en problemstilling ut ifra temaet jeg hadde valgt, så var det mange forskjellige innfallsvinkler jeg kunne ta i forhold til språkutviklingen, slik som for eksempel selve utvikling av språket, viktigheten ved foreldresamarbeid eller pedagogens rolle. Jeg tenkte først at jeg skulle være konkret og finne ut hvordan jeg kan jobbe med dette i mitt fremtidige arbeid, så min første problemstilling var:

"Hvordan kan barnehagen på best mulig måte legge til rette for en god språkutvikling hos minoritetsspråklige barn?"

Dette skjønnte jeg etterhvert at ble altfor omfattende, og valgte da heller å fokusere på noe som opptar mesteparten av barnas barnehagehverdag og som er en flott mulighet for språkutvikling, nemlig leken. Den nye problemstillingen min ble da som følger:

"Hvordan kan barnehagen legge til rette for språkutvikling i interemisk lek?"

Denne problemstillingen gir meg mulighet til å finne ut hvordan minoritetsspråklige barn bruker leken som et verktøy for å lære seg et nytt språk, hvordan barnehagen kan legge til rette for dette og utfordringer rundt interetnisk lek.

1.2 Begrepsavklaring

Jeg vil gjerne avklare noen viktige begreper som kommer til å gjenta seg gjennom oppgaven, og det første er "minoritetsspråklige barn". I boken *"Inkluderende språkfelleskap i barnehagen"* kan vi lese at Kunnskapsdepartementet definerer minoritetsspråklige barn som "barn med en annen språk- og kulturbakgrunn enn norsk, med unntak av barn som har samisk, svensk, dansk eller engelsk som morsmål" (Giæver, 2014, s. 22). Dette er en definisjon som jeg vil si meg enig i fordi ordet "minoritet" beskriver noe som er i mindretall, og selv om disse nasjonalitetene ikke er de som er overrepresentert her i Norge, så tilsier mine egne erfaringer gjennom å ha sett på barne-tv, barnefilmer og radio med mine egne barn i snart 10 år, at norske barn i stor grad blir eksponert for både samisk, svensk, dansk og engelsk språk og kultur gjennom disse mediene. Dette er også kulturer som, kanskje med unntak av enkelte samiske tradisjoner, er veldig like våre egne og lett gjenkjennelige for barn. Mens andre kulturer slik som for eksempel somalisk, syrisk eller iransk er ikke noe som norske barn vanligvis blir eksponert for. For de fleste er både språket og kulturen relativt ukjente.

Et annet begrep som kommer til å gjenta seg, er "interetnisk lek". Når jeg snakker om interetnisk lek, vil det si barn med forskjellig etnisk bakgrunn som leker sammen. En etnisk gruppe er jo en gruppe mennesker som deler blant annet kulturelle verdier, normer, språk, familieliv, ritualer, religion og handlingsmønstre (Zachrisen, 2015, s. 13). Og grunnen til at jeg valgte å se på etnisitet fremfor språk, er at selv om språket mellom barn i barnehagen kan være forskjellig, kan de allikevel ha mye til felles i forhold til kulturen. Det er når barn med ulik etnisitet møtes, at utfordringer kan dukke opp i forhold til de store forskjellene i nettopp normer, familieliv, handlingsmønstre, og så videre.

1.3 Oppgavens disposisjon

Jeg har nå gått gjennom min bakgrunn for å ha valgt dette teamet, avgrensning og presisering av min problemstilling, og jeg har avklart noen begreper som gjentar seg i oppgaven. Videre følger informasjon om mine informanter og barnehagene der de jobber, før jeg går videre til hoveddelen av oppgaven.

I denne delen vil jeg først presentere teorien jeg har brukt for å belyse min problemstilling. Her skriver jeg om fenomenet lek, sosiokulturell læringsteori, fordeler og ulemper med forskjellige typer lek, pedagogens rolle og utvikling av interetniske vennskap. Deretter har jeg et avsnitt om metodologi for å gi leseren et innblikk i dette, et avsnitt der jeg begrunner mitt valg av metode og et avsnitt der jeg belyser det hermeneutiske og fenomenologiske preget på oppgaven. Videre fortsetter jeg med informasjon om intervjumetoden jeg har valgt og metodekritikk, før jeg avslutter hoveddelen med analysen og drøftingen av mine funn. Dette har jeg valgt å dele inn i tre deler; lekens betydning for språkutviklingen, interetnisk lek og personalets rolle, dette gjør jeg for å belyse problemstillingen på best mulig måte.

Oppgaven avsluttes med en oppsummering og konklusjon, før litteraturlisten og vedleggene som består av et informasjonsskriv fra skolen, min intervjuguide og transkriberingen av intervjuene.

1.4 Intervjubarnhager og informanter

Jeg har intervjuet to pedagogiske ledere i to forskjellige barnehager. Barnehage A er ifølge deres årsplan en kommunal to-avdelingsbarnehage hvor de har fokus på samspill og trygghet. De er en flerkulturell barnehage som ser på mangfold som en ressurs for kunnskap og forståelse, og de deltar i kommunens realfagssatsning med språk og begrepsinnlæring som satsningsområde. Pedagogisk leder A jobber på en storbarnsavdeling med barn i alderen 3- 6 år. Hun har 19 års erfaring, først i Oslo og så i denne barnehagen de siste 11,5 årene.

Barnehage B ligger landlig til og er også en kommunal to-avdelingsbarnehage. I årsplanen deres står det at barnehagen er opptatt av å styrke barnas sosiale kompetanse og at de skal bygge et godt selvbilde. De har fokus på aktivt samspill mellom barn og voksne som er positive og engasjerte. Satsningsområdet deres er uteliv og aktiviteter i nærområdet, og de ser på nærmiljøet og uteområdet som sin fremste læringsarena. Pedagogisk leder B har 15 års erfaring. Frem til 2011 jobbet hun i Oslo og etter det har hun vært i denne barnehagen.

Jeg har valgt disse to pedagogiske lærerne fordi de har forskjellige typer erfaringer. Pedagog A har vært i små barnehager der det aldri har vært mange minoritetsspråklige om gangen, men alltid ihvertfall en, mens pedagog B har, med unntak av de siste årene, tilbragt den meste av tiden i store barnehager der det alltid har vært en stor andel minoritetsspråklige barn.

2. Hoveddel

2.1 Teori

I dette kapitlet skal jeg gjøre rede for teorien som jeg bruker som grunnlag i min oppgave. Jeg har her valgt å dele det opp i underkapitler der jeg tar for meg lek, sosiokulturell læringsteori, ulike typer lek, pedagogens rolle og utvikling av interetniske vennskap. Jeg har valgt å skrive om disse temaene fordi dette er faktorer som har en betydning for språkutviklingen til minoritetsspråklige barn, og det er temaer som jeg føler er relevante for min senere analyse.

2.1.1 Fenomenet lek

Giæver (2014) snakker om at barn har et iboende behov for å leke, uavhengig av hvor de kommer fra og hvilken språklige eller kulturelle bakgrunn de har. Og selv om innholdet og formen er forskjellig fra kultur til kultur, så er leken universell. Leken kjennetegnes ved at den oppstår av seg selv utifra en indre motivasjon, at den er spontan og at den er frivillig. Den engasjerer barn på en helt oppslukende måte, og den eksisterer for leken egen skyld, ikke for å oppnå et spesielt resultat (s. 81- 82).

Når vi ser på sammenhengen mellom lek og læring, så ser vi at barna bruker leken på mange forskjellige måter. Öhman (2012) beskriver hvordan barn leker ting de er redde eller bekymret for og de leker seg gjennom vanskelige opplevelser de har hatt slik som dødsfall eller ulykker for å forstå hva som har skjedd og for å skape mening. De imiterer følelser for å utforske disse og for å finne måter å uttrykke de på, og de leker forskjellige posisjoner eller roller de kan komme til å måtte ta på seg i fremtiden (s. 183- 184).

Jeg har også studert en veldig interessant forskningsartikkel av Colliver og Fleer (2016) som tar for seg barnets egne tanker om hva de lærer i leken. Etter å ha vist barn filmer av seg selv der de leker, får de spørsmål om hva de lærer på filmen som blir vist, og i alle de 772 kommentarene de fikk fra barna, var det klart at barna i ettertid hadde klare tanker om hva

hovedmålet med leken var. Resultatene til Colliver og Flear (2016) viste, som Öhman sier, at barna bruker leken for å utforske rollene og reglene i samfunnet.

Den nye rammeplanen for barnehagen sier om lek at:

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre. Kunnskapsdepartementet (2017).

Her ser vi at Kunnskapsdepartementet anerkjenner lekens egenverdi, noe som er veldig viktig siden leken er barnas viktigste arena når det kommer til sosialisering og tilegning av sosiale ferdigheter, læring og mestring, og utviklingen til barna på det sosiale, språklige, intellektuelle, emosjonelle og fysiske plan.

2.1.2 Fordeler og ulemper med ulike typer lek

Når man som pedagog skal legge til rette for interetnisk lek i barnehagen, er det viktig å tenke på hvilke leker som fungerer i et interetnisk miljø, og hvilke leker som kan splitte barnegruppa. Jeg velger her å henvise til Zachrisen som har skrevet et eget avsnitt om dette i *Like muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen* (2015). Hun har vært deltagende observatør på to avdelinger i en barnehage. Barnegruppene besto av barn i alderen 3-6 år, med flere forskjellige etnisiteter og språk, og mange av barna snakket bare sitt eget morsmål i barnehagen. Her observerte hun at lek der fokuset ligger på den fysiske utfoldelsen, er en type lek som barn med etnisk minoritetsbakgrunn ofte søker til (s. 86), og mine egne antakelser er at det henger sammen med at presset på å gjøre seg språklig forstått ikke er så stort i denne typen lek. Det er jo ikke forskjellen i etnisitet som hovedsakelig kan skape problemer i leksammenheng, men språket, så jeg tror her at Zachrisen mener barn med forskjellig etnisitet og språk. Gjennom leken som kan bestå av gester og handlinger fremfor

ord og kommandoer, senkes terskelen for at barn med forskjellig språk søker sammen. I sin enkleste form kan denne type lek dreie seg om for eksempel å bare løpe sammen. Barn med lite felles språk kan også rulle, base, klatre eller hoppe sammen. Dette er lek der man kan være så mye eller så lite i kontakt med de andre deltakerne som man vil, så man kan forstå hvorfor dette er en type lek som virker appellerende for barn som for eksempel er usikker i språket.

Den neste leken som Zachrisen (2015) tar opp, er konstruksjonsleken. Som hun forteller så er ulike typer overskuddsmateriale, klosser og kasser lite kulturelt kodet materiale (s. 86). Det betyr at det har ingen spesiell tilhørighet, men finnes i alle kulturer så de fleste barn har et forhold til det fra før, derfor har det den samme effekten på barn, uavhengig av etnisitet. Det vekker deres iboende trang til å bygge og skape, og det er noe de fleste barn kjenner på. Og på den samme måten som med den fysiske leken, så kan deltakerne selv velge hvor mye kontakt de vil ha med hverandre. Hvis de vil det, så kan de nøye seg med å leke ved siden av hverandre, til de blir trygge nok på hverandre til å prøve å kommunisere. Fordelen med denne typen lek når det kommer til språkstimulering, er at det er en flott arena til å øve på begreper som omhandler blant annet geometri og farger.

Den neste leken jeg vil si litt om er regellek. I følge Zachrisen (2015), er regellek en type lek som barn med etnisk minoritetsbakgrunn kan føle at det er lettere å komme inn i enn for eksempel rollelek som jeg kommer tilbake til i det neste avsnittet. Regellek dreier seg mye om regler og gjentakende handlinger som kan forklares på en tydelig måte slik at alle vet hva som forventes av dem som deltaker (s. 91). Og ved at barna observerer noen som leker for eksempel sisten, gjemsel eller haien kommer, kan de enkelt finne ut hva leker dreier seg om og bli med uten å måtte kommunisere muntlig i noen stor grad.

Rolleleken er den siste leken jeg vil si litt om. Zachrisen (2015) sine erfaringer med interetniske lekearenaer er at rollelek er en type lek som sjeldent oppstår her. Rollelek er jo en type lek som springer ut fra indre forestillinger hos barnet, og som tar utgangspunkt i barnets egne erfaringer og kunnskaper (s. 88). Barn som har forskjellig etnisk bakgrunn vil

jo naturlig nok også ha forskjellige typer erfaringer og kunnskaper, og det kan derfor tenkes at det kan være vanskelig for barna og finne en fellesnevner som de kan leke ut. Det er også en type lek der det er mye dialog, og mye planlegging underveis i leken, "så gjorde du liksom sånn", "så sa du liksom det", "så gjorde liksom jeg sånn", og alt dette blir også veldig vanskelig når det manglende felles språket skaper problemer med kommunikasjonen. I slike situasjoner er pedagogens rolle veldig viktig, vedkommende kan gå inn i leken og være en støtte/tolk for de som trenger det, og hjelpe barna med å finne fellesnevner som leken kan dreie seg rundt, men det skal jeg gå nærmere inn på i neste underkapittel.

2.1.3 Pedagogens rolle

Som pedagog skal man ikke prøve å styre eller kontrollere lek og språkutvikling, dette er ting som springer ut fra en indre motivasjon, og det er derfor viktig at man heller legger til rette for dette (Giæver, 2014, s. 85). Pedagogens rolle bør derfor være som tilrettelegger. Hvis vi for eksempel får barn på avdelingen som kommer fra andre land der et vanlig besøk til et legekontor eller tannlege ikke er vanlig, men vi ønsker å styrke disse barnas begrepsforståelse når det kommer til dette fenomenet, og deres evne til å delta i rollelek som handler om dette, kan vi initiere til rollelek som handler om doktor- eller tannlegebesøk og få med oss både majoritets- og minoritetsspråklige barn. Da kan vi la de barna som kan denne leken styre den, mens vi virker som en tolk og støtte for de barna som er usikre. På denne måten kan vi styre leken dit vi ønsker den, men på en måte som gjør at barna føler at det er de som bestemmer (Haugen, 2006, s. 71). Her føler jeg at det er viktig at vi som den voksne parten ikke lar tanken om læringsutbyttet ta overhånd, det er få ting som får barn til å miste lysten på en lek like fort som overivrige voksne som maser om nye begreper og uttalen av ord. Vi må også huske på at selv om barna med en annen etnisitet som oss ikke har kunnskaper om de samme hverdagslige tingene som vi har, så har de sine egne erfaringer og kunnskaper. Jeg tror at hvis de får muligheten til å initiere til lek som for eksempel handler om deres høytider eller ritualer, der de har muligheten til å være den med kompetansen som styrer leken, så kunne det vært grunnlaget for ikke bare flott lek og flerkulturell forståelse, men også for å styrke selvfølelsen og tilhørigheten i barnegruppa for disse barna. Men uansett hvilken setting der er snakk om i barnehagen, så er det viktig at vi som pedagoger alltid er tilgjengelige for tilrettelegging, korreksjon og som tilhørere, vi må veilede og være gode rollemodeller som viser barna hvordan man opptrer i sosialt samspill med andre.

Som pedagoger er et av våre viktigste redskap observasjon. Det er gjennom observasjoner, både når vi er tilskuere og deltakere i leken, at vi kan kartlegge for eksempel barnas utvikling både språklig, kroppslig og sosialt, finne ut hvilke barn som fungerer godt sammen og hvem som kan trenge litt hjelp til å finne en felles plattform, og hvilke barn som har knekt lekekodene og hvem som trenger støtte (Haugen, 2006, s. 71).

Gjennom observasjon kan vi også finne ut hva som til enhver tid interesserer barna, slik at vi kan ta utgangspunkt i dette og videre legge til rette for aktiviteter som stemmer overens med barnas interesser. Det er jo slik at jo mer interessert i et tema barna er, desto mer motiverte blir de (2006, s. 74).

Et problem som kan dukke opp når det gjelder å få barn med forskjellig etnisitet til å leke sammen, er at de noen ganger mangler de felles erfaringene som trengs for å leke ut ting de har opplevd, sett på tv eller lest om. I vinter var det for eksempel et problem i mine egne barns barnehage at alle barna ville leke NRK sin populære julekalender *Snøfall*, men en liten jente som kommer fra Iran hadde ikke sett denne serien, og havnet da ofte utenfor leken. Pedagogens rolle kan da være å fortelle historier, lese bøker eller ha prosjekter med spesifikke tema over tid som kan gi barna inspirasjon til fantasilek/ rollelek der alle er kjente med rollene og settingen i leken (Zachrisen, 2015, s. 130).

2.1.4 Sosiokulturell læringsteori

Sosiokulturell læringsteori har sitt utspring i blant annet Vygotskys teorier om at læring foregår i samspill med andre. Og dette henviser Giæver (2014) til. Hun skriver at for å fremme barnas potensielle utviklingsnivå, så er det viktig at barna får samarbeide med personer som er mer kompetente enn dem, i dette tilfellet språkmessig (s. 105). Så når minoritetsspråklige barn får muligheten til å være i aktivt samspill med andre barn og voksne som snakker majoritetsspråket (her norsk), så lærer de språket fortere. Barns motivasjon knyttes i stor grad til det som skjer her og nå, og de motiveres sjeldent av utenforliggende

mål. Derfor blir språklæringen heller et resultat av det å være i samspill med andre som snakker norsk, og å få delta i aktiviteter som barna ser på som morsomme og meningsfulle (Zachrisen, 2015, s. 115).

Det sosiokulturelle perspektivet som sier at utviklingen til barnet blir påvirket av barnets gruppetilhørighet, og avhenger av tid, sted, samfunnsforhold og samspill med andre mennesker står i motsetning til Piaget's teorier om at barns utvikling er forutbestemt og følger universelle utviklingsstadier, som har vært den tradisjonelle måten å se på barns utvikling i Norge (Sand, 2016, s. 56). Jeg kan ikke si om den ene eller den andre teorien stemmer mest, men jeg føler at man heller skal se de i sammenheng med hverandre. Ja, barn følger som regel de universelle stadiene i utviklingen. Vi lærer først å krabbe, så reise oss, gå og løpe. Og det er det samme når vi lærer morsmålet vårt, vi lager lyder, så ett og ett ord, deretter begynner vi å danne setninger. Dette er måten de fleste barn utvikler seg på, så vi kan si at det er universelle stadier, men hvor fort vi lærer ting, og da kanskje særlig språket, som er fokuset i denne oppgaven, avhenger helt av det sosiale samspillet med andre. Utviklingen av språket går ikke av seg selv med mindre vi lærer det av noen, og derfor føler jeg at utviklingen av språket er noe man må se på fra et sosiokulturelt læringsperspektiv.

2.1.5 Utvikling av interetniske vennskap

Når barn får muligheten til å leke og utvikle vennskap med barn av en annen kultur som seg selv, en annen hudfarge eller et annet språk, kan dette ses på som en vaksinasjon mot fordommer (Zachrisen, 2015, s. 115). Men det forutsetter at det er et likeverdig samspill der alle parter har en stemme, og at det ikke alltid er en overdanig og en underdanig part. Zachrisen (2015) nevner betingelser som må være på plass for at interetniske lekefelleskap skal kunne etableres på en god måte, og jeg vil nevne to av disse som er relativ likhet, og reell samhandling og felles målsetting (2015, s. 115).

Relativ likhet handler om at aktørene (altså barna) i en lekegruppe må fremstå med lik status for hverandre, med kunnskaper, kompetanse og ferdigheter som de får vist frem. For at de skal få muligheten til det er det viktig at barna får muligheten til samspill ikke bare en

sjelden gang, men de må møtes over en lengre tidsperiode, på forskjellige arenaer i barnehagen, i likestilte roller (2015, s. 116). For at barna skal få denne muligheten så er det viktig at vi som pedagoger legger til rette for varierte aktiviteter som gir alle barna muligheten til å få vise nettopp sine kunnskaper, ferdigheter og kompetanse.

Reell samhandling og felles målsetting er den neste betingelsen. Som Zachrisen (2015) påpeker handler reell samhandling om at barna faktisk leker sammen, ikke ved siden av hverandre. Barna må ha respekt for den andre partens handlinger i leken, og koordinere sine egne handlinger slik at leken flyter på en positiv måte. Dette er lettest å oppnå hvis barna først har oppnådd relativ likhet som jeg beskrev i forrige avsnitt. De fremstår da likestilt i leken, og de har en reell samhandling. Felles målsetting er mindre relevant i selve leken, da leken er målet i seg selv. Men barn med forskjellig etnisitet kan bli satt sammen for å utføre forskjellige oppgaver i barnehagen, slik som å dekke bord, dele ut melk eller skjære opp frukt. Barn som får tilbringe tid sammen i mindre grupper for å løse slike oppgaver, har lettere for å finne sammen i lek senere (Zachrisen, 2015, s. 117- 119).

2.2 Metodologi

Dalland (2012) sier at metode er en fremgangsmåte som beskriver hvordan vi skal gå frem for å fremskaffe eller etterprøve ny kunnskap, og vi velger metode utifra hva som på best mulig måte vil gi oss relevante data og belyse spørsmålet vårt. Man kan enten velge en kvalitativ metode eller en kvantitativ metode. Den kvalitative metoden blir brukt når man vil fange opp meninger, følelser og opplevelser. Man er i direkte kontakt med feltet og utfører gjerne intervjuer uten faste svaralternativer. På denne måten kan man gå i dybden for å få frem sammenheng og helhet. Den kvantitative metoden blir brukt når man vil gå i bredden for å få frem det som er felles, det representative. Dette gjøres uten direkte kontakt med feltet, for eksempel ved hjelp av spørreskjemaer med faste alternativer (s. 111- 113).

2.2.1 Valg av metode

I min oppgave velger jeg å bruke den kvalitative metoden for å samle inn data til analyse. Jeg vil utføre intervjuer for å finne ut hvordan pedagogiske ledere med erfaring mener at barnehagen kan legge til rette for god interetnisk lek, og hvilke utfordringer som kan oppstå. Jeg velger å bruke den kvalitative metoden fordi jeg er ute etter pedagogenes egne refleksjoner om hva som fungerer og hva som ikke fungerer, og det beste måten å oppnå det er kvalitative intervju der intervjuobjektet har mulighet til å svare ganske åpent på spørsmålene som blir stilt.

2.2.2 Hermeneutikk og fenomenologi

Min metode er jo kvalitativ, men den har også et hermeneutisk og fenomenologisk preg. Hermeneutikk betyr fortolkningslære, og en hermeneutisk fremgangsmåte forsøker å forklare noe som i utgangspunktet er uklart, eller å finne meningen i noe. Fenomenologi er fortolkningslære, altså læren om fenomenene, det vi oppfatter med sansene. Disse to begrepene brukes både hver for seg og sammen. I hermeneutikken har vi noe som heter den hermeneutiske spiral. Det er navnet på en fortolkningsprosess som går ut på at hermeneutikken tolker meningsfulle fenomener slik at vi skal forstå meningen bak det vi oppfatter. Denne spiralen utvides hele tiden etterhvert som vi får ny kunnskap og ny forståelse, og deretter ny tolkning av den nye kunnskapen og forståelsen (Dalland, 2012, s. 57- 58). I situasjoner med et nytt barn i barnehagen som ikke kan snakke norsk, viser den hermeneutiske spiral seg i det at vi stadig lærer noe nytt om dette barnet etterhvert som kommunikasjonen kommer på plass. Etterhvert som barnet lærer seg å kommunisere, lærer vi om nye ting som barnet liker og ikke liker, og vi kan få et innblikk i hva barnet føler. Dette påvirker våre tanker om, og måten vi ser på barnet og videre påvirker det måten vi fortsetter å tolke fenomenene vi oppfatter i forhold til barnet. Slik fortsetter det å utvide seg i en spiral.

2.2.3 Intervju

For å samle inn data til min oppgave har jeg valgt å intervju to meget reflekterte og flinke pedagogiske ledere som jeg vet at har erfaring fra arbeid med minoritetsspråklige barn, og som jeg vet at har mye å komme med i forhold til det jeg ønsker å belyse.

Mine intervjuer har blitt gjennomført på en semistrukturert måte, og som Bergsland og Jæger (2014) sier så er dette den vanligste formen for intervju når man jobber med kvalitativ metode. Semistrukturerte intervjuer legger til rette for forholdsvis åpne samtaler mellom intervjuer og intervjuobjektet, med åpne spørsmål som gir rom for at intervjuobjektet kan kunne reflektere over, og redegjøre for, egne erfaringer og opplevelser. Men ved å ha med en strukturert intervjuguide som viser hvilke temaer man skal innom og hvilken rekkefølge man skal ta det i, er man sikret at man får svar på det man er ute etter (s. 71-72).

Jeg har begynt begge intervjuene med å informere om anonymiteten deres, taushetsplikten min, retten deres til å trekke seg og jeg har spurt om tillatelse til å legge de transkriberte intervjuene ved i oppgaven.

2.2.4 Metodekritikk

Som Dalland (2012) sier, så kan den kvalitative tilnærmingen til oppgaven være en personlig utfordring. All dataen fra intervjuet og interaksjonen går gjennom meg som forsker, og det er da min jobb å fange opp det som blir sagt, og formidle det videre på en korrekt måte. Det er viktig at man gjør hele prosessen tilgjengelig og godt synlig for alle (2012, s. 121- 122). Jeg brukte opptaker for å ta opp mine intervjuer, og deretter transkriberte jeg dem for å være sikker på at jeg fikk med alt som ble sagt. Det eliminerer muligheten til å gå glipp av noe som kan brukes i analysen. Men det er fortsatt andre utfordringer som melder seg. Mine spørsmål er jo veldig personavhengige, og jeg ville nok fått veldig forskjellige svar utifra hvem jeg hadde spurt, og hvilke personlige erfaringer og meninger som ligger i grunn hos intervjuobjektene. Det var derfor viktig for meg å velge intervjuobjekter som hadde erfaring med temaet, og kunne gi gode og reflekterte svar. Det at man kjenner intervjuobjektene fra

før kan også være med på å påvirke tolkningen og analyseringen, men jeg føler at jeg har klart å holde meg nøytral i denne prosessen.

2.3 Analyse og drøfting av funn

I dette kapittelet skal jeg analysere resultatene fra intervjuene, og jeg velger å ha fokus på temaer som jeg føler at belyser min problemstilling "Hvordan kan barnehagen legge til rette for språkutvikling i interetnisk lek?" på en god måte. Jeg har valgt å dele opp kapittelet i tre underoverskrifter som tar for seg disse temaene, og disse er: lekens betydning for språkutvikling, interetnisk lek og personalets rolle.

2.3.1 Lekens betydning for språkutvikling

Jeg spurte intervjuobjektene mine om hvilken betydning de føler at leken har for de minoritetsspråklige barnas språkutvikling, og de svarte begge at leken har en kjempestor betydning. Pedagog A understreket viktigheten av at barna blir sosialisert og får følelsen av at de er en del av gruppen, fordi det er i samspill med andre at man bruker språket. Og det finner vi også igjen i det Giæver (2014) sier om at når barna får muligheten til å være i samspill med, og samarbeide med personer som er mer kompetente enn seg selv, så fremmer dette språkutviklingen deres. Jeg er veldig enig i det pedagog A sier her om at det er viktig at de blir sosialisert. Jeg har selv erfart minoritetsspråklige barn som blir holdt utenfor barnegruppen i en barnehage fordi de ikke mestret fellesspråket. Når det skjer så blir de ikke bare utelatt fra fellesskapet i barnegruppa, de blir også fratatt gode muligheter til språkutvikling.

Pedagog B fokuserer på at lek kan bestå av så enormt mye språk, og for å være en god og allsidig leker så bør språket være på plass. Jeg føler at vi bør se på dette som en "god sirkel", der barnet mangler fellesspråket, men får støtte av en voksen til å være med i leken. Barnet begynner etterhvert å plukke opp ord som hun kan bruke i leken, som igjen gjør det lettere å være med. Og etterhvert som hun plukker opp flere ord, forstår hun også mer og utvider på denne måten ordforrådet sitt mer og mer. Da blir det som Zachrisen (2015) sier, at

språklæringen blir et resultat av det å få delta i morsomme og meningsfulle aktiviteter med andre.

2.3.2 Interetnisk lek

Det første temaet innenfor interetnisk lek som jeg vil belyse er ulike typer lek. Jeg spurte mine intervjuobjekter hvilke leker de har følt at fungerer, og hva som ikke fungerer i et barnehagemiljø der barna snakker forskjellig språk. Her fikk jeg meg den største overraskelsen i løpet av min forskning. Zachrisen (2015) sier at gjennom hennes observasjoner i barnehager med en stor andel minoritetsspråklige barn, har hun observert at rollelek er en type lek som sjeldent oppstår fordi barna har forskjellig etnisitet og dermed forskjellige kunnskaper og erfaringer som ofte er det barna spiller på når de leker rolleleker (s. 88). Det er også mye dialog i rollelek, og det kan naturlig nok være et hinder når majoritetsspråklige og minoritetsspråklige barn leker sammen. Men det intervjuobjektene mine fortalte var at rolleleken er en av de lekene de har erfaringer med at fungerer veldig bra. Deres erfaringer er at selv om barn snakker forskjellig språk, så går de som regel rett inn i rolleleken. Jeg hadde ikke regnet med dette svaret, og tenker at det avhenger nok veldig av det enkelte barnet som vil inn i leken, innstillingen til barnegruppa som er der fra før og personalets evne til å gripe inn og støtte når det trengs. De sa heller ikke noe om hvilke roller disse barna blir tildelt i leken. Det blir selvfølgelig bare spekulasjoner fra min side, men jeg tror ikke at barna som ikke behersker det felles språket kan komme inn i leken som en av "hovedrollene", for eksempel moren i den imaginære familien. De får, utfra min egen erfaring, roller uten dialog slik som hund, baby, eller liknende.

En annen type lek der svaret til pedagog B overrasket meg, var regelleker. Hun sa at regelleker er det hun tenker at er vanskeligst på grunn av språk, regler og koder. Dette står i sterk kontrast til det Zachrisen (2015) sier om at regelleker er en av de enkleste lekene for minoritetsspråklige å komme inn i. I dette tilfellet må jeg si meg enig i Zachrisen sine erfaringer, for jeg har selv erfart at slike leker der barna kan lære lekekodene ved å se hva de andre barna gjør, slik som for eksempel sisten, er den type leker jeg har fått med alle barna i, uavhengig av etnisitet eller språk. Men det finnes jo mange forskjellige regelleker, så det kan jo også være at vi tenker på forskjellige typer. Jeg tenker jo umiddelbart på sisten som jeg

nevnte, gjemsel, rødt lys og andre enkle, vanlige barneleker. Men hvis pedagog B tenker på leker med mer dialog, slik som "fisken i det røde hav" der man må skjønne hva slags farger eller mønster som blir ropt opp, så kan jeg forstå at det kan være vanskelig.

Konstruksjonslek er også en type lek som blir nevnt av begge pedagogene. Pedagog A mener at konstruksjonslek er den leken som fremmer språket minst, men jeg tenker da at det kan også være litt positivt med tanke på at barna da kanskje slapper mer av sammen, uten å måtte bekymre seg for å ikke bli språkmessig forstått. De kan bare skape noe, enten sammen eller ved siden av hverandre, for som Zachrisen (2015) sier så er jo for eksempel klosser og kasser som barna ofte bruker til denne typer lek et lite kulturelt kodet materiale, og det er derfor noe som nesten alle barn kjenner til.

Pedagog B snakker om at konstruksjonslek rundt bordet, slik som plastelina, er en fin anledning til å sitte sammen med barna, vise de hvordan det kan gjøres og støtte de, samtidig som det er en fin mulighet til å være en god språkmodell ved at man setter navn og begreper på det man gjør. Her er jeg veldig enig, og tenker at mulighetene er nesten uendelige, vi kan skape og snakke om hva vi vil, vi kan lage eventyrfigurer og gjenfortelle eventyr, og vi kan øve på former, farger og preposisjoner; "kan du sette den gule firkanten oppå den røde firkanten?".

Det andre punktet innenfor interetnisk lek som jeg vil ta opp, er utfordringer som kan oppstå. Pedagog B snakker om det samme som jeg allerede har nevnt, dette med at problemer kan oppstå når de skal leke ut ting fra hverdagen i rollelek, så har gjerne barn med en annen etnisitet et litt annet hverdagsbilde enn vi som er født i Norge. Men her merker jeg meg at hun motsier seg selv litt, for når jeg tidligere spurte om hvilke typer lek som fungerer, så svarer hun at rollelek der de leker ting fra hverdagen fungerer fint. Men som jeg også nevnte da, så avhenger nok dette veldig av det individuelle barnet, av akkurat hvor forskjellig det barnets kultur er fra vår egen og av hvor mye kontakt de allerede har hatt med norsk kultur.

Noe annet som også kan være en utfordring i løpet av barnehagedagen, er jo selvfølgelig språkvanskene i seg selv. Som pedagog A sier, så har de opplevd det som vanskelig når det kommer barn som er veldig beskjedne og som ikke snakker norsk, og jeg kan tenke meg at dette blir et problem ikke bare i forhold til leken, men til alle andre aspekter ved barnehagedagen, slik som beskjeder, samlingsstund og rutiner. Et beskjedent barn som ikke snakkes fellesspråket, kan få problemer med å uttrykke bekymringer, savn, osv., og også fysiologiske behov slik som at hun må på do, er tørst, har vondt, eller liknende.

2.3.3 Personalets rolle

Jeg velger å kalle dette avsnittet personalets rolle, og ikke pedagogens rolle, fordi jeg føler dette er ting som det er viktig at hele personalet har fokus på, og ansvar for. Når det kommer til personalets rolle, så nevnte jeg jo tidligere viktigheten av å tilrettelegge. Og dette kommer også frem som en viktig faktor i intervjuene mine. Pedagog A snakker om hvor viktig det er at personalet er tilstede, deltar i leken og er en støtte når det trengs. Hun snakker også om at det er viktig å legge til rette for aktiviteter som fanger ungene og innbyr til felles lek. Dette drar også pedagog B frem som en viktig faktor, at man må skape innbydende og tilgjengelige rom der barna kan utfolde seg i felles lek. Hun snakker også om hvor viktig det er at vi er der for å dra i gang leken hvis barna strever med det selv, og at vi er der for å holde de i leken hvis det blir vanskelig. Dette kan kobles til Vygotskys teori som jeg nevnte i teoridelen om at læring foregår i samspill med andre, slik som Giæver (2014) henviser til. Barn som har problemer med å skjønne lekekodene eller språket i leken, må få hjelp av en som er mer kompetent. På denne måten kan de utvikle seg både sosialt og språkmessig.

Å skape gode relasjoner mellom barna er essensielt for å skape grunnlaget for god lek, og pedagog A mener at dette kan gjøres på best mulig måte ved at personalet setter sammen smågrupper i barnehagen som kan drive med forskjellige aktiviteter sammen, slik som å gå på tur. Det stemmer overens med det som Zachrisen (2015) nevner som en av betingelsene for danningen av interetniske vennskap, nemlig at de får en felles målsetting. Hvis man for eksempel tar med seg en liten gruppe med barn i skogen for å undersøke fuglekasser man har satt ut, skapes en gruppetilhørighet mellom disse barna, de har delt en opplevelse sammen og kan bruke dette som utgangspunkt i senere lek.

Pedagog B mener at for å fremme barnas relasjonsbygging, må vi som ansatte gå foran som et godt eksempel når det kommer til å respektere hverandre og akseptere at vi er forskjellige, og at det er viktig at de ansatte er oppmerksomme på hvilke holdninger som kommer til uttrykk i barnegruppa. Her kan vi dra inn Zachrisen (2015) sin andre betingelse for danningen av interetniske vennskap, relativ likhet. Selv om barnegruppa består av forskjellige etnisiteter så er det viktig at personalet har fokus på at det skal være et likeverdig samspill mellom barna, at alle skal få den samme muligheten til å vise frem sine kunnskaper og ferdigheter (2015, s. 116). Hvis de minoritetsspråklige barna også får muligheten til å uttrykke det de kan, hjelper dette til med å løfte frem og synliggjøre deres kultur og deres språkkompetanse. Hvis minoritetskulturen til stadighet blir avleid og glemt, så tror jeg at det skaper en følelse hos barna av at minoritetskulturen er mindre verdt enn majoritetskulturen.

Min erfaring fra barnehagen er også at hvis rolleleken for det meste består av mor, far og barn lek der mor og far drar på jobb, kan dette virke ukjent for ganske mange barn. Det jeg tidligere har observert da er at de sterkeste partene, gjerne de eldste majoritetsspråklige barna, tar kontrollen. De gir seg selv rollene som mor og far, og deler ut de mindre attraktive rollene som ikke involverer så mye dialog, slik som baby eller familiens kjæledyr, til de svakere partene som i dette tilfellet betyr de minoritetsspråklige barna. Hvis dette er noe som til stadighet gjentar seg, så fremmer det ikke et likeverdig samspill i barnegruppa, som igjen hemmer muligheten for at gode relasjoner dannes mellom barna. Det er også veldig lite språkstimulerende å stadig befinne seg i disse rollene. Jeg føler da at personalets rolle bør være igangsettere av ulike typer aktiviteter, slik at alle kan få vist frem noe de mestrer.

3. Oppsummering og konklusjon

Min problemstilling var jo "Hvordan kan barnehagen legge til rette for språkutvikling i interetnisk lek?", og gjennom min forskning på teorifeltet, mine intervjuer og min personlige erfaring, har jeg funnet ut at dette er langt ifra noe som man kan komme med et fasitsvar på. Det avhenger helt av det individuelle barnet, den øvrige barnegruppen og de ansatte. Men et punkt som jeg føler er det avgjørende, er de ansatte. Hvordan de legger til rette, griper inn og følger opp, og det er noe som mine intervjuobjekter også flere ganger tok frem som et viktig punkt. Som det står i temahefte "om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen" (Hoel, Høigård & Mjør, 2009), så har personalet ansvar for å vite hva som er god språkstimulering i forhold til mangfoldet av barn de møter. Det er ikke alle barn som får erfaringer med eventyr, høytlesning, sang og regler hjemme, så da er det de ansatte sitt ansvar å sørge for at de får dette mens de er i barnehagen (2009, s. 7).

Rammeplanen sier at:

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap. Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller. Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet. (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Min tanke er at med den rette holdningen i barnehagen så tror jeg ikke det trenger å være noe vanskeligere med nye barn som har en annen etnisitet eller snakker et annet språk enn norsk, enn hvis det kommer nye norske barn. Jeg føler at barnehagen også har et ansvar for å fremme toleranse, hylle våre ulikheter og gi barna kunnskaper om og erfaringer med det mangfoldet av etnisiteter de kommer til å møte i vårt moderne samfunn. Og som Zachrisen (2015) sier, så kan det at barn får leke med, og utvikle vennskap med, barn med en annen etnisitet eller et annet språk, virke som en vaksinasjon mot fordommer.

Litteraturliste

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (Red.). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm AS

Colliver, Y. & Flear, M. (2016). *I already know what I learned: young children's perspectives on learning through play*. Lokalisert på:
<http://www.tandfonline.com.ezproxy.hihm.no/doi/full/10.1080/03004430.2015.1111880?scroll=top&needAccess=true>

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5.utg.). Oslo: Gyldendahl Akademisk

Gjæver, K. (2014). *Inkluderende språkfelleskap i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget

Haugen, R. (Red.). (2006). *Barn og unges læringsmiljø 2- med vekt på sosialisering, lek og tospråklighet* (2. utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget

Hoel, T., Høigård, A. & Mjør, I. (2009). *Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget

Høigård, A. (2013). *Barns språkutvikling: Muntlig og skriftlig*. Oslo: Universitetsforlaget

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Lokalisert på: <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2017-04-24-487>

Kunnskapsdepartementet. St. Meld. 23. *Språk bygger broer*. 2007-2008. Lokalisert på:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-23-2007-2008-/id512449/>

Sand, S. (2016). *Ulikhet og fellesskap. Flerkulturell pedagogikk i barnehagen* (2. utg.). Vallset: Oplandske forlag AS

Zachrisen, B. (2015). *Like muligheter i lek? Interetniske møter i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk forum

Vedlegg nr. 1 – Transkribering av intervju A

- Hvilke erfaringer har du med minoritetspråklige barn i barnehagen?

Jeg har noe erfaring, ikke kjempemye, men vi har hele tiden hatt noen, men har aldri hatt sånn kjempemasse, vi hadde vel ett år som vi hadde ganske mange inne hos oss, men ikke noe sånn voldsomt vil jeg si.

- Hva føler du at utgjør et godt språkstimulerende miljø i en barnehage?

Jeg tenker jo egentlig litt nærværende voksne. Vi har jo prøvd mye, har jo drevet på i mange år, så har gjort mye forskjellig, og det jeg har funnet ut er å ta ut én og én unge sånn å jobbe med de, det synes jeg ikke fungerte noe særlig, men det å være i nærheten, være i leken, være der ungene er, så synes jeg at det har fungert. At vi er der og hjelper og støtter og sånn. Så at dem er med på spill, ser og får oppleve mye. Det er vel egentlig sånn vi har jobbet. Fant ut at det er det som har fungert best.

- Hvilken betydning føler du at leken har for de minoritetspråklige barnas språkutvikling?

Kjempemye! Den er som jeg sier, den er så viktig og det er så viktig for dem å bli sosialisert, bli med i ei gruppe. Det er jo sammen med andre man bruker språket. Sånn at, det er kjempeviktig. Det er gjennom leken vi best kan lære ungene. Og det gjelder jo alle ting!

- I hvor stor grad opplever du at etnisk norske barn og minoritetspråklige barn leker sammen, uoppfordret?

Her hos oss, som er en liten barnehage, og ikke da kjempemye unger, så leker dem jo.. Det blir 100% her. Dem er rett i leken som om.. Ja, som en norsk en, for å si det sånn. Og det har

det vært hele tiden her sånn med alle vi har hatt. Så det er kanskje en fordel med å være liten og få.

- Hvilke typer leker ser man de som regel sammen i, og er det noen leker som fungerer og ikke fungerer – hvis språket ikke er helt på plass?

Ehh.. Ja, si det. Jeg synes jo at så lenge noen voksne er i nærheten så fungerer egentlig alle leker sånn fordi vi voksne må jo være der å hjelpe. Jeg synes jo at unger er flinke sånn, si rollelek da og bare – vi hadde jo ei her for noen år siden som, hun kunne jo, kom som ja.. nesten 3-åring og begynte inne hos oss og kunne jo ikke noe norsk, men bare rett inn i rollelek var hun med en gang og drev på og hun pratet på sitt språk og de andre på norsk og, men det gikk, det var sånn «jøss, guri», så artig å se, men det er jo også litt personavhengig, det er jo det. Jeg tenker jo igjen det at vi voksne, det er vi som må være i nærheten, sånn skal du da spille et spill også, så må det da være med en voksen. Og gjerne litt små grupper. At vi deler inn i grupper. Så synes jeg egentlig at sånn konstruksjonslek er vel en leken som det er minst prat i, for å fremme språket, men så lenge man har med en voksen, så kan den dra samtalen.

- Hvilke utfordringen kan man møte på når det kommer til interetnisk lek?

Ja, utfordringer.. det er.. jeg må jo bare ta litt av det jeg har opplevd. Så har jo hatt.. når en unge har vært litt beskjeden, eller når foreldrene har gått og du står igjen og du ikke har språket i det hele tatt, så det har vært litt sånn utfordrende, men samtidig så.. ja, det er jo språket, men samtidig så synes jeg ikke at ulike kulturer har hatt noe si egentlig. Ja vi har hatt litt ulike utfordringer i forbindelse med andre kulturer sånn, vi har jo det, men der har allikevel språket vært ganske bra, men da har det vært litt andre ting som har gjort at vi har hatt litt utfordringer der. Men.. det er.. ja, jeg gir meg ikke på den med at voksne må være i leken, må være i situasjonen sammen med dem. Man kan ikke tro at ungene ordner opp alt selv og at språklæringa skjer bare gjennom ungene. Voksne må være i nærheten ihvertfall og støtte når det trengs.

- Hva kan personalet gjøre for å inspirere til felles lek?

Det er jo først å fremst å være med og delta, om du ikke direkte deltar i leken, men altså legger opp til at det kan fenge ungene. For det er jo, det er jo ikke alle som vil at vi voksne skal være med, men allikevel så er vi der og tilrettelegger for at leken, så.. vi må være med på et vis da. Så, ja, legg til rette for at det er ting som er litt spennende, innbyr til at dem skal leke sammen.

- Hva kan personalet gjøre for fremme barnas relasjonsbygging i et interetnisk miljø – danne vennskap utover bare det å leke sammen?

Ja, jeg tenker jo grupper, at du ikke har for store grupper med unger, men at du har litt smågrupper og at det da er med en voksen i den gruppa. Og da kan man jo egentlig gjøre alt mulig, ja, det er lek, det kan.. bare det å gå på en tur er jo veldig relasjonsbyggende hvis du har med deg 3- 4 stykker og går på tur sånn så er det utrolig givende egentlig og dem blir litt sammenspleiset og det ser vi jo på, ikke bare på etniske, men det er jo sånn på andre unger som sliter litt med å komme inn i gruppa så er det veldig ålreit. Ihvertfall få det ned i en liten gruppe. Få litt sånn den «gruppetilhørigheten» der og bli litt venner. Men igjen, den voksne må være der. Vi har en kjempeviktig rolle i forhold til ungene.

Vedlegg nr. 2 – Transkribering av intervju B

- Hvilke erfaringer har du med minoritetspråklige barn i barnehagen?

Jeg har erfaring med de fra 2002 til 2011, da jeg jobbet i en 2-avdelings barnehage i Oslo hvor vi hadde sånn ca 35% fremmedspråklige.

- Hva føler du at utgjør et godt språkstimulerende miljø i en barnehage?

Et miljø hvor man bruker språket aktivt mye, tenker jeg. I alle situasjoner, i hverdagssituasjoner sånn som påkledning, alle rutinesituasjoner.. at man har tilgjengelig med bøker, blant annet som du kan lese for ungene både billedbøker og bøker da med tekst. At man da som voksen er veldig bevisst på sitt språk og hvordan du snakker og hvordan du snakker til ungene og at du snakker til dem og ikke bare over hodet på dem, men med dem liksom. Og at du på en måte er aktiv med ungene da, og bruker språk og setter ord på objekter og bilder og på en måte.. ja, bruke språket mye i hverdagen.

- Hvilken betydning føler du at leken har for de minoritetspråklige barnas språkutvikling?

Den har kjempestor betydning. Fordi det er i leken, leken er barnas arena på en måte. Det er der de møtes, de møtes i leken. Og det så man veldig stor forskjell på av de på en måte som.. kom nye til barnehagen som minoritetspråklige, som nesten ikke hadde noe annet språk enn sitt eget morsmål med seg. Kontra de som har vært der en liten stund, der så vi veldig stor forskjell på hvor fort de på en måte kommer seg inn i leken, klarer å fange opp noen sanne lekemetoder sånn at de kan være med å leke, hva de andre ungene lærer dem, språk i lek, dokke, ikke sant? «Nå finner vi dokker». Sånn at de lærer innmari fort gjennom leken. Og det er.. altså jeg tenker at leken er superviktig. Skal du på en måte være en god leker så må du jo også på en måte ha et godt språk. Det skjer utrolig mye språk i lek, planlegging av lek blant annet, «hva skal vi leke», «hvordan skal vi leke»? «Så gjorde du det», «så sa du det», «så dro du hit», «så dro du dit», ikke sant? Det er masse språk i lek.

- I hvor stor grad opplever du at etnisk norske barn og minoritetspråklige barn leker sammen, uoppfordret?

I begynnelsen så er det alltid sånn at de er litt sånn forsiktig og sånn tenker jeg, men etter hvert så synes jeg at på en måte at det ikke var noe forskjell. Det kom heller litt an på hva de skulle leke. Og hva som var interessant, og jeg har aldri på en måte opplevd at ikke de har fått lov til å være med på grunn av at de, hva skal man kalle det? Vært forskjellige da. Det har jeg faktisk aldri opplevd. Liksom heller vært litt sånn «kom», «bli med», ikke sant? Viser med tegn, bruker hendene. Så at jeg kan aldri si at jeg har opplevd at ikke de, at de ikke leker sammen fordi at de på en måte er forskjellige.

- Hvilke typer leker ser man de som regel sammen i, og er det noen leker som fungerer og ikke fungerer?

Ehh ja, regelleker er jo de lekene som jeg tenker er vanskeligst for de å komme seg inn i, for der er det veldig mye du skal kunne skjønne med språk, koder.. Så jeg tenker at rollelek er veldig lett på en måte, for de å komme inn i. Hvor de på en måte leker ting fra hverdagen som kanskje er kjent for alle, det er den type lek som jeg synes det er lettest på en måte å få de med på. Og litt sånn plastelina, playdough, ting du kan sitte og drive med dem rundt bordet. Hvor du som voksen kan være med å støtte, vise, og hjelpe dem på vei. Og samtidig som man er en god språkmodell og benevner alle tingene som skal lekes.

- Hvilke utfordringen kan man møte på når det kommer til interetnisk lek?

Jeg tenker at unger er liksom så mye rundere enn vi voksne tror at de er. Det må liksom være hvis de skal leke ting fra hverdagen da, så har jo de på en måte et annet hverdagsbilde enn det vi har her i Norge. Når du kommer helt ny og fersk, så det at mamma skal gå på jobben, det kan jo være vanskelig for de å skjønne for der er de jo vant til at mamma er hjemme ikke sant. Så jeg tenker at det må være litt sånne hverdagsting som på en måte blir lekt ut. Vi har jo helsevesen for eksempel som ungene kan leke som de heller ikke er kjent med, så jeg

tenker at det må være litt sånne hverdagsting der jeg tenker at man kan støtte på mest sånne utfordringer.

- Hva kan personalet gjøre for å inspirere til felles lek?

Å, da tenker jeg at vi må være med å tilrettelegge, finne frem, ordne, lage, lekerom, lekemiljøer, at du på en måte setter fram, at det skal være innbydende. Hvis du for eksempel lager en butikk, at du da lager et butikkrom i et rom. At de har rekvisitter og at det skal være innbydende og fint, og at også du som voksen er med og drar igang leken og ikke minst prøver å holde de i leken hvis ting blir vanskelige for de. Men jeg tenker at et rom som er innbydende å leke i, at det er utstyr og at de slipper å lete seg fram til alle tingene, at det er orden.

- Hva kan personalet gjøre for fremme barnas relasjonsbygging i et interetnisk miljø – danne vennskap utover bare det å leke sammen?

Da tenker jeg ihvertfall først og fremst at vi voksne må gå foran som et godt rollebilde, at alle er med. Og at vi er forskjellig og at det er greit at vi er forskjellig. Og at man kommer fra forskjellige kulturer, og det kan noen ganger være vanskelig men at man som voksen er der og støtter dem, og at vi kan møtes litt på halvveien, det tenker jeg at er viktig. At de voksne er våkne, at vi ser, at vi får med oss det som skjer.